

DYSLEXIEPROTOCOL

CITADEL COLLEGE

Naam notitie	Dyslexieprotocol
Opgesteld door:	Marijn Floris en Stefanie Giebels
Portefeuillehouder	Nathalie Jansen
Datum en versienummer	15-03-2024 Versie 3
Vastgesteld in schoolleiding :	
Instemming Medezeggenschapsraad:	

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3	
2. Wat is dyslexie?	3	
3. Signalering en doorverwijzen	3	
4. Dyslexiebegeleiding	4	
4.1 Voorlichting over dyslexie	4	
4.2 Hulp op Maat/ Keuzelessen		4
4.3 Remedial teaching	4	
5. Compenserende faciliteiten	5	
5.1 Dyslexieverklaring	5	
5.2 Dyslexiepas	5	
5.3 Algemene faciliteiten	5	
5.4 Ondersteunende technologie	6	
5.4.1 Dedicon voorgelezen studieboeken	6	
5.4.2 Voorgelezen Dia toetsen 0,1, 2	6	
5.4.3 Speciale dyslectische versie bij Cito luistertoetsen	6	
5.4.4 Kurzweil spraaksoftware	6	
5.4.5 Kurzweil spraaksoftware en extra tijd tijdens (voor)examenjaar	7	
6. Dispenserende maatregelen	7	
6.1 Examens	7	
6.2 Moderne vreemde talen	7 en 8	
7. Bijlagen	9 en 10	

1. Inleiding

In het dyslexieprotocol van het Citadel College wordt uitleg gegeven over dyslexie en wordt besproken hoe leerlingen met dyslexie gesignaleerd, verwezen onderzocht en/of begeleid worden. Tot slot komt het dyslexiebeleid in verschillende geledingen aan de orde.

2. Wat is dyslexie

Dyslexie is een leerstoornis die zich kenmerkt door hardnekkige problemen met lezen, spellen of met beide. Het koppelen van klanken aan letters bij het lezen en van letters aan klanken bij het schrijven, verloopt zeer moeizaam. Het probleem is hardnekkig en blijft bestaan ondanks extra hulp.

Iemand met dyslexie herkent letters, woorden en zinnen minder snel, wat het begrijpen van een tekst heel lastig maakt. Ook het vlot en foutloos spellen geeft grote problemen. In het voortgezet onderwijs worden deze problemen nog groter omdat de beperkingen dan ook worden ervaren bij het leren van de moderne vreemde talen. Dyslexie is niet gebonden aan leeftijd of intelligentie en komt voor bij normale en zelfs hoge intelligentie.

Definitie van dyslexie

Dyslexie is een ernstige stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.

3. Signaleren en doorverwijzen

Incidenteel komt het voor dat er vermoedens van dyslexie bestaan bij leerlingen. Vaak gaat het dan om leerlingen die hun zwakke technische lees- en spellingvaardigheid hebben kunnen compenseren met goede verbale vaardigheden en een goede algemene kennis. Wanneer docenten problemen signaleren die mogelijk veroorzaakt worden door dyslexie (werktempo niet bij kunnen houden, cijfers dalen, leerling besteedt structureel teveel tijd aan huiswerk, angst over studieresultaten), melden ze de leerling aan bij het intern ondersteuningsteam. De remedial teacher verzamelt vervolgens informatie en voert indien wenselijk een screening uit. Afhankelijk van de resultaten wordt geadviseerd om extern al dan niet vervolgonderzoek naar dyslexie te laten uitvoeren en worden voorlopige handelingsgerichte adviezen gegeven aan het docententeam. Het vervolgonderzoek vindt extern plaats en de kosten hiervoor komen ten lasten van de ouders. Het is niet verplicht voor ouders om het advies voor een vervolgonderzoek op te volgen.

4. Dyslexiebegeleiding

4.1 Voorlichting over dyslexie

In september worden alle eerstejaars leerlingen met dyslexie door de remedial teacher tijdens een voorlichtingsbijeenkomst voorgelicht over de mogelijke faciliteiten voor leerlingen met dyslexie op het Citadel College.

In september/ oktober worden alle voorexamen - en examenleerlingen met dyslexie door de remedial teacher voorgelicht over de mogelijkheid van het gebruik van Kurzweil spraaksoftware tijdens toetsweken en het Centraal Examen. Na deze voorlichting krijgen ze een formulier waarop ze aangeven of ze wel/ geen gebruik willen maken van Kurzweil spraaksoftware tijdens toetsweken en het Centraal Examen.

Bij zij-instromers met dyslexie en zittende leerlingen die tussentijds een dyslexieverklaring hebben gekregen vindt voorlichting over dyslexie plaats middels een persoonlijk gesprek met de remedial teacher en de ouders worden hierbij betrokken.

4.2 Hulp Op Maat lessen en keuzelessen

Hulp op maat (HOM) en keuzelessen zijn extra lessen op het Citadel College. HOM lessen zijn er voor vmbo basis en kader en keuzelessen zijn er voor vmbo-t, havo en vwo.

Hulp op Maat lessen en keuzelessen worden verzorgd door vakdocenten.

De leerling mag op eigen initiatief deelnemen aan de Hulp op Maat/ keuzelessen.

Tijdens een HOM/ keuze uur kan er door de docent extra oefenmateriaal aangereikt worden.

Als leerlingen met dyslexie moeite krijgen met het volgen en begrijpen van de leerstof, zal de mentor of de docent hem/haar adviseren om Hulp op Maat/ keuzelessen te volgen.

De remedial teacher kan in overleg met de HOM/ keuze docent remediërend lesmateriaal aanleveren voor de leerling met dyslexie en de HOM/ keuze docent coachen bij de toepassing van dit lesmateriaal.

4.3 Remedial teaching

Indien een leerling, ondanks extra aandacht in de vorm van HOM/ keuzelessen, blijft vastlopen bij specifieke vakken meldt de mentor de leerling aan bij de ondersteuningscoördinator. De ondersteuningscoördinator bekijkt of ondersteuning door de remedial teacher nodig is. De ondersteuning wordt per jaar vastgesteld en bedraagt maximaal 5 uur.

De remedial teacher stelt een handelingsplan op en bespreekt dat met de mentor, docent, ouders en leerling. Na afloop van het traject vindt er een evaluatie plaats. De remedial teacher draagt er zorg voor dat het handelingsplan en de evaluatie worden toegevoegd aan het digitale dossier van de leerling.

5. Compenserende faciliteiten

5.1 Dyslexieverklaring

In het dossier van de leerling dient het onderzoeksverslag en de dyslexieverklaring aanwezig te zijn. De ouders leveren deze documenten bij aanname of na vaststelling van dyslexie aan.

De ondersteuningscoördinator en remedial teacher op het Citadel College dragen er zorg

voor dat alle docenten van leerlingen met een dyslexieverklaring op de hoogte zijn van de specifieke problemen van de betreffende leerling.

5.2 Dyslexiepas

De eerstejaars leerling ontvangt na de voorlichtingsbijeenkomst over dyslexie in september/oktober de dyslexiepas. Zij-instromers met dyslexie en zittende leerlingen die tussentijds een dyslexieverklaring hebben gekregen, krijgen een week na het persoonlijk gesprek met de remedial teacher een dyslexiepas.

Op de dyslexiepas staan de algemene faciliteiten genoemd die gelden voor leerlingen met dyslexie.

5.3 Algemene faciliteiten

Van de docenten wordt verwacht dat zij in hun lessen werken met de richtlijnen op de dyslexiepas:

- ◆ Bij overhoringen en proefwerken 25% extra tijd tot een maximum van dertig minuten.
- ◆ Het gebruik van een dyslexievriendelijk lettertype bij schriftelijk toetsen (Arial 12).
- ◆ Incorrecte spelling altijd corrigeren (noteer de correcte spelling erbij) om te voorkomen dat het verkeerde woordbeeld wordt ingeslepen.
- ◆ Spelfouten niet of minder zwaar meerekenen bij de beoordeling van schriftelijk werk.
- ◆ Ondersteuning bieden bij veel tekst (kleine stukjes hiervan voorlezen).
- ◆ Waar nodig aantekeningen van docent of medeleerling kopiëren.
- ◆ Voorbereiden van leesbeurten.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat alle bovenstaande faciliteiten altijd in overleg met school (vakdocenten, remedial teacher, ondersteuningscoördinator en schoolleiding) worden bekeken op haalbaarheid binnen de huidige onderwijssituatie.

5.4 Ondersteunende technologie

5.4.1 Voorgelezen Diatoetsen 0,1 en 2

Diatoets 0 t/m 2 brengt op drie momenten het niveau en de voortgang van de leerlingen in beeld.

In de toetsen zijn op dit moment de volgende vakken opgenomen:

- Nederlands
- Engels
- rekenen/wiskunde

Een aantal toetsen van Diatoetsen worden automatisch via een voorleesfunctie voorgelezen.

5.4.2 Speciale dyslexie versie bij Cito luistertoetsen

Zodra er in het (voor) examenjaar Cito luistertoetsen worden afgenomen, wordt er bij deze toetsen gebruik gemaakt van een speciale versie voor dyslectische leerlingen. De leerlingen krijgen tussen elk audiofragment in meer tijd om de vragen te kunnen lezen en te kunnen beantwoorden.

5.4.3. Kurzweil spraaksoftware

Algemeen gebruik Kurzweil spraaksoftware

Sinds schooljaar 2019-2020 maken we gebruik van Kurzweil spraaksoftware. Alle leerlingen met dyslexie en in het bezit van een dyslexieverklaring kunnen via hun eigen laptop gebruik maken van het Kurzweil spraaksoftwareprogramma. Digitaal studiemateriaal en websites kunnen worden voorgelezen. De leerlingen kunnen ook via Kurzweil samenvattingen maken en mind mappen.

Leerlingen die voor het eerst met Kurzweil spraaksoftware gaan werken krijgen een training van een uur op school.

5.4.4 Dedicon gesproken studieboeken

Studieboeken in Kurzweilbestanden

Als het voor de leerling te moeilijk is om huiswerk te maken vanwege de grote stukken tekst die de leerling moet lezen, bestaat er de mogelijkheid om gebruik te maken van gesproken studieboeken. De gesproken studieboeken worden via een download aangeleverd door Dedicon. De gesproken studieboeken kunnen beluisterd worden via het door school aangeleverde Kurzweil spraaksoftwareprogramma dat

geïnstalleerd moet zijn op de laptop van de leerling. In overleg met de remedial teacher kunnen er voorgelezen studieboeken besteld worden. Hiervoor is dan ook een dyslexieverklaring nodig, waarin duidelijk vermeld staat dat de leerling gebaat is bij voorgelezen teksten. De kosten voor de voorgelezen boeken zijn voor de school.

5.4.5 Kurzweil spraaksoftware (voor) examenjaar

In september/oktober worden alle (voor) examenleerlingen met dyslexie door de remedial teacher voorgelicht over de mogelijkheid van het gebruik van Kurzweil spraaksoftware tijdens toetsweken en het Centraal Examen.

Voor de leerlingen van het (voor) examenjaar van vmbo basis/kader wordt Kurzweil spraaksoftware ingezet tijdens toetsweken.

Het Centraal examen wordt voor de examenleerlingen van vmbo basis/kader digitaal en met spraakondersteuning via FACET afgenomen. FACET-opdrachten van het Centraal praktisch examen kunnen worden voorgelezen.

Voor de leerlingen van het (voor) examenjaar van vmbo-t, havo en vwo wordt tijdens toetsweken en het Centraal Examen de mogelijkheid geboden om gebruik te maken van Kurzweil spraaksoftware.

Na de voorlichting krijgen alle (voor) examenleerlingen een formulier waarop ze aangeven of ze wel/ geen gebruik maken van Kurzweil spraaksoftware.

Als er gekozen wordt voor Kurzweil spraaksoftware, wordt er op dit formulier vastgelegd voor welke vakken deze software gebruikt gaat worden.

Na ondertekening van de leerling staat dan vast of een leerling wel of geen gebruik maakt van Kurzweil spraaksoftware in het voorexamenjaar en het examenjaar.

6. Dispenserende maatregelen

6.1 Examens

De school heeft de bevoegdheid om de manier waarop het examen van een dyslectische leerling wordt afgenomen, aan te passen aan de mogelijkheden van de kandidaat. In voorkomende gevallen bepaalt de directie de wijze waarop het examen zal worden afgelegd en doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de onderwijsinspectie.

Leerlingen met een dyslexieverklaring hebben altijd recht op 25% tijdsverlenging tot een maximum van dertig minuten bij examens. De onderwijsinspectie hoeft in deze gevallen niet om toestemming te worden gevraagd. Het is wel een taak van de school om zo spoedig mogelijk melding te maken van deze aangeboden faciliteit.

6.2 Moderne vreemde talen

Het is bij de wet bepaald dat er tot en met leerjaar 3 vmbo, havo en vwo geen vrijstelling mogelijk is voor de moderne vreemde talen. Ook niet voor leerlingen met ernstige dyslexie.

Bij hoge uitzondering is er in de onderbouw aanpassing van het programma (dispensatie) voor één moderne vreemde taal mogelijk. In zo'n geval moet de studielast voor het desbetreffende vak van de leerling hetzelfde blijven. Dit geldt overigens niet voor Engels. Alleen voor Duits of Frans kan er een aangepast programma (dispensatie) worden opgesteld.

Als ouders willen dat hun zoon of dochter in aanmerking komt voor een aangepast programma (dispensatie) voor Duits of Frans, moet daarvoor een schriftelijk verzoek ingediend worden bij de schoolleiding.

Vanaf het 3^e leerjaar vmbo basis en kader wordt er alleen nog Engels als moderne vreemde taal aangeboden.

Leerlingen die vanaf leerjaar 3 vmbo-t kiezen voor het praktijkgerichte programma 'de nieuwe leerweg' hebben de mogelijkheid om de moderne vreemde taal Duits te laten vallen.

Vanaf het 4^e leerjaar havo en vwo kan de schoolleiding een leerling ontheffing verlenen voor de tweede moderne vreemde taal. De profielkeuze wordt hierdoor wel beperkt voor havo leerlingen. Voor vwo leerlingen geldt dat ze vanaf het 4^e leerjaar in plaats van de tweede moderne vreemde taal volgt een ander examenvak kiezen.

De ontheffing kan worden verleend:

- aan de leerling met een stoornis die betrekking heeft op taal, of met een zintuiglijke beperking die effect heeft op taal
- aan de leerling die een andere moedertaal heeft dan Nederlands of Fries
- aan de eenzijdige bèta die het onderwijs in een van de natuurprofielen volgt en voor wie het volgen van onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding hindert.

Ontheffing voor of aanpassing van het programma voor het vak Engels is niet mogelijk.

Het Citadel College vindt het belangrijk om zijn leerlingen goed voorbereid door te laten stromen naar vervolgopleidingen. Een aangepast programma of ontheffing voor een desbetreffende moderne vreemde taal kan deze overgang bemoeilijken.

Wanneer ouders en leerling een aangepast programma of ontheffing voor een desbetreffende moderne vreemde taal wenselijk achten, zal er door de schoolleiding niet altijd toestemming worden verleend. De schoolleiding bekijkt en weegt ieder verzoek afzonderlijk. Voor uitgebreidere informatie zie hiervoor het dispensatieprotocol van het Citadel College.

Maart 2024

7. Bijlagen:

Links naar websites die interessant kunnen zijn voor ouders, leerkrachten, jongeren en kinderen met dyslexie

Sites met oefeningen, uitleg, ezelsbruggetjes of informatie over dyslexie:

www.kennisnet.nl; www.docentenplein.nl;

www.digischool.nl

Overhoorprogramma's:

www.wrts.nl; www.overhoor.nl; www.teach2000.nl

Eenvoudige site met info door leerlingen zelf:

www.makkelijklezenplein.nl

Informatie voor en door leerlingen:

www.dyslexieweb.nl

De aanpak op scholen voor voortgezet onderwijs:

www.masterplandyslexie.nl

Info over dyslexie:

www.steunpundyslexie.nl

De Vereniging voor ouders van kinderen met leer-, ontwikkelings- en gedragsstoornissen:

www.balans.nl

Een website met een overzicht van meer dan 300 dyslexie websites:

www.dyslexie.startpagina.nl

Leren met de computer m.b.v. speciaal daarvoor ontwikkelde programma's:

www.muiswerk.nl, www.woordkasteel.com

Ict-hulpmiddelen, zoals de readingpen vind je op:

www.lexima.nl

Site van de Vereniging voor mensen met dyslexie:

www.woortblind.nl

Veel gestelde vragen (en antwoorden) staan op:

www.stichtingdyslexienederland.nl

Informatie over dyslexie en moderne vreemde talen:

<http://dyslexie-en-vt.org/>

Sites voorlezen studieboeken en leesboeken:

www.dedicon-educatief.nl (schoolboeken, niet gratis, alleen met dyslexieverklaring);

www.passendlezen.nl

(romans, jeugdboeken, in meerdere talen en tot 18 jaar gratis)